

**SVENSKA
ROVDJURSFÖRENINGEN**

Naturskyddsföreningen
Gävleborg

2016-10-30

Förvaltningsrätten i Luleå
Skeppsbrogatan 43
972 31 Luleå

Överklagande av Länsstyrelsen i Gävleborgs läns beslut 2016-09-29 om licensjakt efter varg i Gävleborgs län, dnr 218-6761-2016

Klagande: Svenska Rovdjursföreningen
Organisationsnummer 883202-3264
Kansli Masthamnen, 11630 Stockholm
Telefon 08-441 41 17
Epost info@rovdjur.se

Naturskyddsföreningen Gävleborg
Organisationsnummer 886501-0766
Kansli Strandgatan 10, 792 30 Mora
Telefon 0250-166 33
Epost kansli.gavledala@naturskyddsforeningen.se

Svenska Rovdjursföreningen och Naturskyddsföreningen Gävleborg (nedan: *föreningarna*) överklagar härmed Länsstyrelsen i Gävleborgs läns (nedan: *länsstyrelsen*) beslut 2016-09-29 om licensjakt efter varg i Gävleborgs län, dnr 218-6761-2016.

Yrkanden

Föreningarna yrkar att Förvaltningsrätten upphäver länsstyrelsens beslut 2016-09-29 om licensjakt efter varg i Gävleborgs län, dnr 218-6761-2016.

Föreningarna yrkar också att Förvaltningsrätten, om ärendet inte är avgjort den 1 december 2016, meddelar inhibition av beslutet till dess att Förvaltningsrätten prövat beslutets förenlighet med gällande rätt och Förvaltningsrättens beslut vunnit laga kraft.

Motivering till att beslutet bör upphävas

1. Sammanfattning av skälen till att beslutet bör upphävas

Beslutet bör upphävas därför att

- ett genomförande av detta beslut, och av de beslut om licensjakt efter varg som samtidigt fattats av länsstyrelserna i Värmlands län och Örebro län respektive Dalarnas län, skulle försvåra uppnåendet av en gynnsam bevarandestatus för vargen i Sverige,
- beslutets syfte och utformning passar inte in på något av de syften som enligt EU:s art- och habitatdirektiv kan utgöra skäl för undantag från det strikta skyddet för vargen, och dessutom är beslutet varken ändamålsenligt eller proportionerligt,
- när det gäller att minska risken för vargangrepp på tamdjur finns det andra, lämpligare lösningar,
- även om beslutets syfte hade varit i överensstämmelse med undantagsbestämmelsen 16.1.e i art- och habitatdirektivet, så uppfyller beslutet inte de till 16.1.e hörande villkoren om begränsat antal och strängt kontrollerade former,
- i beslutet rekommenderas användning av jakthundar på ett sätt som strider mot jaktlagen § 27 och jaktförordningen § 18 stycke 2.

Ett viktigt juridiskt förhållande, som bör hållas i minnet vid bedömningen av alla delar i länsstyrelsernas beslut, är att EU-domstolen fastslagit att den myndighet som fattar beslut om jakt efter varg har bevisbördan för att nödvändiga förutsättningar föreligger, det vill säga att art- och habitatdirektivets villkor för ett sådant undantag är uppfyllda (dom 2007-06-14 i mål C-342/05, punkt 25).

2. Gynnsam bevarandestatus

Ett villkor för att jakt efter varg ska vara tillåtlig är, enligt såväl jaktförordningen som EU:s art- och habitatdirektiv (Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter), att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus. För arter som inte har gynnsam bevarandestatus innebär villkoret att jakten inte får försvåra **uppnåendet** av gynnsam bevarandestatus (EU-domstolens dom 2007-06-14 i mål C-342/05, punkt 29).

Begreppet gynnsam bevarandestatus definieras i art- och habitatdirektivets artikel 1i:

”Bevarandestatusen anses 'gynnsam' när

- uppgifter om den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö, och
- artens naturliga utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid, och

- det finns, och sannolikt kommer att fortsätta att finnas, en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer skall bibehållas på lång sikt.”

Eftersom gynnsam bevarandestatus är ett EU-rättsligt begrepp, kan varken Sveriges riksdag eller regering eller svenska förvaltningsmyndigheter ge begreppet en annan innebörd än vad som följer av definitionen i art- och habitatdirektivet.

I vintras konstaterade Förvaltningsrätten i Karlstad, beträffande olika syften med vargjakt, att regeringens ställningstaganden i propositioner och myndigheters ställningstaganden i förvaltningsplaner saknar betydelse för den rättsliga prövningen, och att denna prövning måste göras utifrån vad som står i art- och habitatdirektivet (dom 2016-02-12 i mål 5205-15 med flera, sid. 14). Föreningarna menar att detsamma gäller innebörden av gynnsam bevarandestatus.

Av definitionen framgår att gynnsam bevarandestatus ställer krav på

- populationens långsiktiga livskraft (som bland annat beror på dess storlek och dess genetiska tillstånd),
- populationens utbredning,
- tillgången på lämplig livsmiljö för arten.

Ett dokument av central betydelse för tolkningen av gynnsam bevarandestatus är ett meddelande¹ från EU-kommissionen 2005, där kommissionen förklarar att arters bevarandestatus ska bedömas bland annat genom jämförelse med referensvärden som måste uppnås för populationsstorlek (Favourable reference population, FRP) och för populationens utbredning (Favourable reference range, FRR). Definitionerna av dessa referensvärden, som återges i EU-kommissionens senare vägledningar om tillämpningen av direktivet, lyder:

FRP, Favourable reference population: "Population in a given biogeographical region considered **the minimum necessary to ensure the long-term viability** of the species; favourable reference value must be at least the size of the population when the Directive came into force; information on historic distribution/population may be found useful when defining the favourable reference population; 'best expert judgement' may be used to define it in absence of other data."

FRR, Favourable reference range: "Range within which all significant ecological variations of the habitat/species are included for a given biogeographical region and which is **sufficiently large to allow the long term survival** of the habitat/species; favourable reference value must be at least the range (in size and configuration) when the Directive came into force; if the range was insufficient to support a favourable status the reference for favourable range should take account of that and should be larger (in such a case information on historic distribution may be found useful when defining the favourable reference range); 'best expert judgement' may be used to define it in absence of other data."

¹ EU-kommissionen, 2005. Note to the Habitats Committee. Assessment, monitoring and reporting of conservation status – Preparing the 2001-2007 report under Article 17 of the Habitats Directive (DocHab-04-03/03 rev.3). Brussels, 15 March 2005, DG Env. B2/AR D(2004).

Populationsstorleken ska alltså vara tillräcklig för att garantera långsiktig livskraft, och populationens utbredning ska vara tillräcklig för att möjliggöra en långsiktigt livskraftig population.

2a. Vargen har inte gynnsam bevarandestatus

För att en art ska ha gynnsam bevarandestatus i ett land behöver populationen av arten vara livskraftig, artens utbredning i landet behöver vara tillräcklig, och det måste finnas tillräckligt mycket lämplig livsmiljö för arten. Föreningarna menar att det enda som är uppfyllt av detta är att det finns tillräckligt mycket lämplig livsmiljö för varg i Sverige.

Den skandinaviska vargpopulationen har länge varit för liten i antal och utbredning, och för isolerad från större populationer i andra länder. Det har lett till att vargarna blivit kraftigt inavlade, vilket i sin tur lett till inavelsskador bland annat i form av minskad kullstorlek², som påverkar vargpopulationens livskraft negativt. En hög frekvens av skelettdedefekter misstänks också vara en effekt av den kraftiga inaveln³.

Hur stor vargpopulationen behöver vara för att kunna ha gynnsam bevarandestatus beror bland annat på hur frekvent och pålitligt inflödet är av vargar från andra populationer (eftersom dessa kan tillföra genetisk variation och sänka inavelsnivån i vargpopulationen). Hur stor populationen behöver vara, och hur frekvent invandringen till populationen behöver vara, har nyligen bedömts inom ett regeringsuppdrag (M2015/1573/Nm) till Naturvårdsverket. Naturvårdsverket gav två forskargrupper med sammanlagt åtta forskare i uppdrag att skriva underlag till redovisningen. På sid. 9 i Naturvårdsverkets redovisning⁴ till regeringen framgår att de deltagande forskarna var överens om några centrala saker:

- En långsiktigt livskraftig vargpopulation behöver omfatta ett par tusen vargar (de flesta av forskarna bedömde att undre gränsen går vid 1 700 djur).
- Den svenska vargpopulationen kan bli långsiktigt livskraftig antingen genom att själv bli så stor, eller genom att ha tillräcklig invandring så att den ingår som en sammanhängande del i en så stor population.

² Liberg, Andrén, Pedersen, Sand, Sejberg, Wabakken, Åkesson och Bensch, 2005. Severe inbreeding depression in a wild wolf (*Canis lupus*) population. *Biology Letters* 1: 17–20.
<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1629062/>

³ Rääkkönen, Bignert, Mortensen och Fernholm, 2006. Congenital defects in a highly inbred wild wolf population (*Canis lupus*). *Mammalian Biology* 71: 65-73.
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S161650470500128X>

⁴ Naturvårdsverket, 2015. Delredovisning av regeringsuppdraget att utreda gynnsam bevarandestatus för varg (M2015/1573/Nm). NV-02945-15.
<http://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/regeringsuppdrag/2015/ru-bevarandestatus-varg/Regeringsuppdrag-delredovisning-utreda-gynnsam-bevarandestatus-for-varg-korrigerad%20version.pdf>

- Gränsen för tillräcklig invandring bedömdes gå vid minst en ny invandrare, som förökar sig med inhemska vargar och därmed får sina gener inblandade i populationen, per generationstid (ca fem år).

Om invandringen till den skandinaviska vargpopulationen vore tillräcklig, så bedömde några av forskarna att det skulle räcka med 300 vargar i Skandinavien, medan några preliminärt bedömde att 600 skulle räcka om invandringen vore tillräcklig. Naturvårdsverket bedömde mot bakgrund av forskarrapporterna att 300 vargar skulle räcka om invandringen vore minst en ny invandrare, som förökar sig med inhemska vargar och därmed får sina gener inblandade i populationen, per generationstid.

Det aktuella läget är att den skandinaviska vargpopulationen är väldigt mycket mindre än 1 700 vargar. Populationen har dessutom enligt den senaste inventeringen (2015/16) minskat till omkring 340 djur, från omkring 415 förra inventeringssäsongen (2014/15).

Dessutom – och av avgörande betydelse – är invandringen otillräcklig för att motverka de problem som orsakas av populationens litenhet. De senaste 35 åren har endast sex vargar lyckats invandra och bidra med gener till den nuvarande populationen, det vill säga mindre än en per femårsperiod. Två invandrade vargar började reproducera sig 1983, en tredje reproducerade sig första gången 1991, ytterligare två 2008, och den sjätte 2016. Samtliga intervall mellan dessa år med framgångsrik invandring är mer än en generationstid, och det längsta intervallet (1991-2008) är mer än tre generationstider. Den kraftiga inavel som detta lett till uppvägdes inte av att det kom två nya vargar som började reproducera sig 2008.

Därför har vargpopulationen fortfarande en genomsnittlig inavelsnivå (0,24) som i det närmaste motsvarar inavelsnivån vid parningar mellan syskon (0,25), vilket är extremt högt för en vild djurpopulation. Föreningarna menar, i likhet med bland annat vargforskaren Guillaume Chapron⁵, att oavsett antalet djur kan en population med så hög inavelsgrad inte ha uppnått gynnsam bevarandestatus.

Länsstyrelsen anför i beslutet att inavelsgraden i vargpopulationen sjunkit något sedan 2006, då den var så hög som 0,31. Detta är en effekt av att gener från Galven-hanen och Kynna-hanen spridits i populationen efter att dessa började föröka sig 2008. Föreningarna vill dock uppmärksamma att inavelsgraden nu varit i stort sett oförändrad sedan 2012.

Om valparna från det nyligen etablerade Tunturi-reviret, där den sjätte invandraren lever, skulle gå samma olyckliga öde till mötes som valparna från Tiveden-reviret (där ingen av valparna tycka ha överlevt fram till reproduktion), så finns det inget som tyder på att den extremt höga inavelsnivån skulle minska de närmaste åren.

⁵ Chapron, 2015. Operationalizing Favourable Conservation Status. Sid. 63-69 i Bilaga 3 till Naturvårdsverkets Delredovisning av regeringsuppdraget att utreda gynnsam bevarandestatus för varg (M2015/1573/Nm). NV-02945-15.

<http://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/regeringsuppdrag/2015/ru-bevarandestatus-varg/Regeringsuppdrag-Bilagor-GYBS.pdf>.

På sid. 68: "wolves in Sweden can never be said to have achieved FCS as long as their inbreeding coefficient remain > 0.2".

I Naturvårdsverkets nationella förvaltningsplan för varg⁶ understryks den centrala betydelsen av att tillräckligt många vargar kan invandra och överleva tills de eller deras avkommor får avkomma med skandinaviska vargar. I den version som uppdaterats i januari och publicerats i april i år står det på sid. 21: "Om reproduktion av nya immigranter ej sker med skandinaviska vargar varje varggeneration skulle den skandinaviska stammen behöva bestå av minst 1 700 vargar för att klara de genetiska bevarandekriterierna och därmed kunna anses ha gynnsam bevarandestatus." Detta är alltså det läge som den skandinaviska vargpopulationen befinner sig i.

På sid. 21-22 i länsstyrelsens beslut, under rubriken "Gynnsam bevarandestatus", beskrivs invandringshistoriken korrekt. Ändå drar inte länsstyrelsen den uppenbara slutsatsen att invandringen är mindre än en varg per generationstid, och därför otillräcklig för att vargstammen ska kunna ha gynnsam bevarandestatus med mindre än 1 700 individer.

Dessutom handlar den på generell populationsgenetisk teori baserade tumregeln om en invandrare per generationstid om vad som behövs för att bibehålla tillräcklig variation i en population som inte redan är inavlad och genetiskt utarmad. Föreningarna ifrågasätter därför om den invandringsfrekvensen är tillräcklig för att vargen ska kunna uppnå gynnsam bevarandestatus. Tidigare analyser⁷ har visat att initialt behövs betydligt mer än en effektiv invandrare per generationstid för att inom rimlig tid väsentligt få ner den höga inavelsnivån i populationen. Dessutom har ny forskning publicerats i år⁸ som indikerar att behovet av invandring till den skandinaviska vargpopulationen även på längre sikt är större än den generella tumregeln. Dessa resultat visar att Naturvårdsverkets gräns om en invandrare per generationstid är för lågt satt. Detta understryker ytterligare det faktum att vargpopulationen inte har det inflöde av nya vargar som krävs för att populationen ska kunna ha gynnsam bevarandestatus med mindre än 1 700 vargar.

Till detta kommer att när regeringen 2013 bedömde att vargen redan skulle ha nått gynnsam bevarandestatus, så antog regeringen – i likhet med den föregående utredningen – att vargens utbredningsområde inte bara bestod av den del av landet där vargrevir finns, utan att även landsändar där enstaka kringvandrande vargar kan dyka upp skulle räknas till utbredningsområdet⁹. Därmed förbisåg såväl regeringen som utredaren att EU-kommissionen tydligt förklarat att en arts utbredning utgörs av det område som permanent eller regelbundet används av arten – inte av kringliggande områden där enstaka djur tillfälligtvis kan röra sig när de söker ett område att etablera sig i: "Vagrant or occasional occurrences (in the meaning of accidental, erratic, unpredictable) would

⁶ Naturvårdsverket, 2016. Nationell förvaltningsplan för varg. Förvaltningsperioden 2014–2019. <http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-8758-6.pdf?pid=17376>

⁷ Forslund, 2009. Modelling av den skandinaviska vargpopulationens tillväxt och inavelsnivå. Underbilaga 1:3 till Naturvårdsverket, 2009. Förslag till åtgärder som kan stärka vargstammens genetiska status. Redovisning av regeringsuppdrag, dnr 429-8585-08 Nv. Se särskilt figur 1, 4 och 5. https://www.slu.se/globalassets/ny_struktur/org/inst/ekol/forskning/projekt/skandulv/publikationer/rapporter/liberg-et-al-2009-forslag-till-atgarder-som-kan-starka-vargstammens-gentiska-status.pdf

⁸ Laikre, Olsson, Jansson, Hössjer och Ryman, 2016. Metapopulation effective size and conservation genetic goals for the Fennoscandian wolf (*Canis lupus*) population. Heredity advance online publication 22 June 2016; doi: 10.1038/hdy.2016.44. <http://www.nature.com/hdy/journal/vaop/ncurrent/abs/hdy201644a.html>

⁹ Proposition 2012/13:191. En hållbar rovdjurspolitik. Sid. 38.

not be part of the natural range”¹⁰. Vargens faktiska utbredningsområde sträcker sig alltså enligt senaste inventeringen från södra Svealand till ett revir på gränsen mellan Ångermanland och Jämtland¹¹.

Utbredningsområdet är alltså bara en bråkdel av det referensområde för utbredning, FRR, som riksdagen fastställde i beslutet om proposition 2012/13:191, då riksdagen angav att FRR skulle vara hela den boreala zonen utom Gotland.

I sak minst lika viktigt, som jämförelsen med FRR enligt riksdagens ställningstagande, är att det nuvarande utbredningsområdets nordligaste utpost, reviret i Ångermanland/Jämtland, ligger alltför långt från invandringsvägen norr om Bottenviken för att säkerställa tillräckligt genutbyte med vargarna i Finland. Vargens faktiska nuvarande utbredningsområde är därmed inte tillräckligt för att rymma en population som blir långsiktigt livskraftig med hjälp av kontinuerligt genutbyte med Finland. Därmed kan vargens faktiska nuvarande utbredningsområde inte uppfylla FRR enligt EU-kommissionens definition.

Sammanfattningsvis:

- eftersom vargpopulationen varken omfattar 1 700 djur, eller har ett sådant inflöde av nya vargar som behövs för att det skulle räcka med mindre än 1 700 djur, så har vargen inte gynnsam bevarandestatus i dagsläget,
- eftersom vargpopulationen har en genomsnittlig inavelsnivå på 0,24, vilket är mycket nära inavelsnivån vid syskonparningar, så har vargen inte gynnsam bevarandestatus i dagsläget, och
- eftersom vargpopulationens utbredning i Sverige bara sträcker sig från södra Svealand till Ångermanland/Jämtland, så har vargen inte gynnsam bevarandestatus i dagsläget.

Avslutningsvis i denna del kan det också finnas skäl att kommentera ett utlåtande från Kammarrätten i Sundsvall (dom 2016-10-05 i mål 2103-16), där Kammarrätten avfärdade problematiken kring vargens bevarandestatus med att regeringen i proposition 2012/13:191 bedömt att vargen hade gynnsam bevarandestatus samt att ”Det har inte framkommit något som tyder på att vargens bevarandestatus försämrats sedan dess”. För att inte Förvaltningsrätten ska missledas av detta, vill föreningarna framhålla dels att regeringens bedömning 2013 av vargens bevarandestatus inte var i överensstämmelse med art- och habitatdirektivet, dels att det därefter tillkommit en hel del information som möjliggör en mer välgrundad bedömning. Särskilt viktiga tillskott till kunskapsunderlaget är dels de ovan nämnda forskarunderlagen¹² till Naturvårdsverkets redovisning

¹⁰ Evans och Arvela, 2011. Assessment and reporting under Article 17 of the Habitats Directive. Explanatory Notes & Guidelines for the period 2007-2012. Final version.
<https://circabc.europa.eu/sd/a/2c12cea2-f827-4bdb-bb56-3731c9fd8b40/Art17%20-%20Guidelines-final.pdf>
Citatet på sid. 27.

¹¹ Wabakken, Svensson, Maartmann, Åkesson och Flagstad, 2016. Bestandsövervakning av ulv vintern 2015-2016. Bestandsstatus for store rovdyr i Skandinavia 1-2016.
Kan laddas ner från <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2390916>

¹² Bilagor till Naturvårdsverkets Delredovisning av regeringsuppdraget att utreda gynnsam bevarandestatus för varg (M2015/1573/Nm). NV-02945-15.
<http://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i->

2015, dels ovan nämnda populationsgenetiska studie¹³ som publicerats i år. Därtill kommer två faktiska förändringar som också bör beaktas: dels att vargpopulationens positiva tillväxt i fjol bröts och byttes mot en kraftig minskning¹⁴, och dels att tidsintervallet från senaste genetiskt effektiva invandring visat sig bli åtta år och inte fem.

2b. Licensjakten försvårar uppnåendet av gynnsam bevarandestatus

För att vargen ska uppnå en gynnsam bevarandestatus i direktivets mening behöver den få en större utbredning, framför allt norröver för att underlätta genutbyte med finska och ryska vargar, fler invandrande vargar behöver nå fram och bidra med nya gener genom att reproducera sig med skandinaviska vargar, och inavelsnivån i populationen behöver bli väsentligt lägre.

Ju fler vargarna får bli, desto större möjlighet har de att öka sin utbredning. De flesta vargar lämnar sitt födelserevir när de blivit vuxna och vandrar kortare eller längre sträckor – några vandrar många tiotals mil – för att etablera ett eget revir. De vargar som växer upp i reviret Blyberget har också potential att vandra långt och någon av dem kan etablera sig någonstans där den bidrar till att utöka vargens utbredningsområde i landet. Att skjuta bort vargarna i detta revir innebär därmed en minskning av sannolikheten för etablering av nya revir som kan underlätta genutbyte med finska och ryska vargar. Därigenom försvåras uppnåendet av en gynnsam bevarandestatus för vargen.

Dessutom delar föreningarna inte Naturvårdsverkets bedömning att 300 vargar skulle räcka för gynnsam bevarandestatus även om invandringen vore tillräcklig. Som nämnts ovan gjorde några av de forskare som skrev underlag till Naturvårdsverket i fjol den preliminära bedömningen att 600 vargar skulle behövas. Det bör också uppmärksammas att, trots att populationsgenetiska frågeställningar är centrala i bedömningen av hur många vargar som behövs för att uppnå gynnsam bevarandestatus, så ingick inga populationsgenetiker bland de forskare som fick i uppdrag att skriva underlag till Naturvårdsverket. I år har en ny studie¹⁵ publicerats, av populationsgenetiker och matematiker vid Stockholms universitet, som indikerar att vargbestånden i såväl Skandinavien som Finland behöver bli betydligt större. Forskarna påpekar att det är riskabelt att förlita sig på genflöde från länder, så som Ryssland, som varken är med i Bern-konventionen eller i EU, och menar därför att Sverige, Finland och Norge tillsammans bör hysa en långsiktigt livskraftig vargpopulation. Det innebär att

samhallet/miljoarbete-i-sverige/regeringsuppdrag/2015/ru-bevarandestatus-varg/Regeringsuppdrag-Bilagor-GYBS.pdf.

¹³ Laikre, Olsson, Jansson, Hössjer och Ryman, 2016. Metapopulation effective size and conservation genetic goals for the Fennoscandian wolf (*Canis lupus*) population. Heredity advance online publication 22 June 2016; doi: 10.1038/hdy.2016.44.
<http://www.nature.com/hdy/journal/vaop/ncurrent/abs/hdy201644a.html>

¹⁴ Wabakken, Svensson, Maartmann, Åkesson och Flagstad, 2016. Bestandsövervakning av ulv vintern 2015-2016. Bestandsstatus for store rovdyr i Skandinavia 1-2016.
Kan laddas ner från <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2390916>

¹⁵ Laikre, Olsson, Jansson, Hössjer och Ryman, 2016. Metapopulation effective size and conservation genetic goals for the Fennoscandian wolf (*Canis lupus*) population. Heredity advance online publication 22 June 2016; doi: 10.1038/hdy.2016.44.
<http://www.nature.com/hdy/journal/vaop/ncurrent/abs/hdy201644a.html>

betydligt fler vargar behöver få finnas i dessa länder än idag. Under vissa antaganden föreslår forskarna att det kan innebära 1200 vargar i Sverige och 800 i Finland.

Föreningarna tar inte ställning till vilket exakt antal vargar som skulle behövas för att vargen ska kunna ha gynnsam bevarandestatus, om invandringen vore tillräcklig, men menar att mycket talar för att det är betydligt mer än 300, och även betydligt mer än vargpopulationens storlek enligt den senaste inventeringen. Det är därför angeläget att vargarna får öka i antal, för att de så snart som möjligt ska kunna uppnå en gynnsam bevarandestatus. Att skjuta bort en stor del av vargpopulationens potentiella tillväxt gör att tillväxten bromsas, och ökar risken för att det senaste årets minskning fortsätter. Därigenom försvåras uppnåendet av det antal som behövs för en gynnsam bevarandestatus.

I detta sammanhang är det också viktigt att uppmärksamma risken för att det i Norge kommer att skjutas ett stort antal vargar i år – närmare bestämt 47 stycken enligt vad som beslutats. Om detta genomförs, och om även de i Sverige beslutade licensjakterna om sammanlagt 24 vargar genomförs, så blir det sammanlagda uttaget så stort som 71 vargar. Det är hela 16,5 procent av den gemensamma skandinaviska vargpopulationen, som uppskattas till 430 djur¹⁶. En sådan avskjutning innebär en mycket stor risk att den gemensamma skandinaviska vargpopulationen fortsätter minska. Föreningarna ifrågasätter därför länsstyrelsens resonemang (under rubriken "Samråd med Norge", sid. 19) om att ett stort jaktuttag i Norge inte skulle påverka förutsättningarna för jakt i Sverige. Den skandinaviska vargpopulationen är biologiskt sett en väl sammanhängande population, och de norska vargarna är lika viktiga som de svenska för den gemensamma vargpopulationens möjlighet att växa och spridas.

3. Jaktens syfte, ändamålsenlighet och proportionalitet

Enligt EU:s art- och habitatdirektiv, som Sverige i egenskap av medlemsstat i EU är förpliktat att följa, ska vargen vara strikt skyddad. Det innebär att jakt efter varg bara får tillåtas om det behövs för något av de fem syften som listas i direktivets artikel 16.1:

- a) För att **skydda vilda djur och växter** och **bevara livsmiljöer**.
- b) För att **undvika allvarlig skada**, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten och andra typer av egendom.
- c) Av hänsyn till **allmän hälsa och säkerhet**, eller av andra **tvingande orsaker som har ett allt överskuggande allmänintresse**, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön.
- d) För **forsknings- och utbildningsändamål**, för **återinplantering och återinförel** av dessa arter och för den uppfödning som krävs för detta, inbegripet artificiell förökning av växter.

¹⁶ Wabakken, Svensson, Maartmann, Åkesson och Flagstad, 2016. Bestandsövervakning av ulv vintern 2015-2016. Bestandsstatus for store rovdyr i Skandinavia 1-2016.

Kan laddas ner från <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2390916>

e) För att under strängt kontrollerade förhållanden selektivt och i begränsad omfattning tillåta **insamling och förvaring** av vissa exemplar av de arter som finns förtecknade i bilaga 4 i en begränsad mängd som fastställs av de behöriga nationella myndigheterna.

Länsstyrelsen har inte motiverat och utformat beslutet på ett sätt som passar in på något av dessa fem tillåtna syften.

3a. Undantagsmöjligheten 16.1.e

I beslutets avsnitt "Aktuella bestämmelser om förutsättningar för jakt" hänvisar länsstyrelsen till undantagsmöjligheten 16.1.e, som handlar om att tillgodose behov av insamling och förvaring av ett begränsat antal exemplar av en art. I avsnittet "Syftet med jakten" sägs dock ingenting om varför så många djur skulle behöva samlas in och förvaras, och inte heller var djuren är avsedda att förvaras. Insamling och förvaring nämns överhuvudtaget inte i det avsnitt som beskriver jaktens syften.

I avsnittet "Aktuella bestämmelser om förutsättning för jakt" hänvisar länsstyrelsen även till kammarrättsdomar där bedömningen gjorts att helt andra syften än insamling och förvaring skulle kunna föranleda att undantag från skyddet tillåts med stöd av undantagsmöjligheten 16.1.e. Föreningarna menar att detta strider mot EU-rätten. Det finns ingen dom från EU-domstolen som ger stöd för en sådan omtolkning och utvidgning av art- och habitatdirektivets undantagsmöjlighet 16.1.e. Däremot har EU-domstolen fastslagit att undantagsmöjligheterna ska tolkas restriktivt (dom den 14 juni 2007 i mål C-342/05, punkt 25), vilket i hög grad talar emot en sådan drastisk utvidgning av undantagsmöjligheten 16.1.e.

3b. De av länsstyrelsen angivna syftena

I avsnittet "Syftet med jakten" anger länsstyrelsen att de primära syftena med den beslutade licensjakten är att

- begränsa de negativa socioekonomiska konsekvenserna,
- underlätta tamdjurshållning,
- begränsa skador.

Det enda av dessa syften som tydligt passar in på någon av art- och habitatdirektivets undantagsmöjligheter är det sistnämnda, att begränsa skador, som passar in på undantagsmöjligheten 16.1.b. För att jakten skulle kunna uppnå det syftet borde den ha inriktats på det revir där risken för skador är störst, det vill säga revir där angrepp på tamdjur skett frekvent under senare tid och de skadegörande individerna bedöms finnas kvar i reviret.

Det nu aktuella reviret, Blyberget, stämmer inte alls in på detta. Enligt Viltskadecenters statistik över angrepp på tamdjur inom jordbruksnäringen finns inga angrepp i form av döda, skadade eller saknade tamdjur angivna inom området sedan nuvarande vargkonstellation bildades 2014. Inte heller under

2013, och uppenbarligen inte hittills under 2016, eftersom länsstyrelsen inte uppger något sådant i beslutet.

Däremot nämner länsstyrelsen att det skett vargangrepp på lösdrivande jakthundar, ett i november 2014 och ett i december 2015. Beträffande angreppet 2014 vill föreningarna framhålla att det är mycket tveksamt om aktuell vargkonstellation fanns etablerad i området vid den tiden, för vid inventeringen 2014/2015 (oktober-mars) påträffades inget revirmarkerande par inom området¹⁷. Dessutom, enligt kartbild (figur 12) i Viltskadecenters redovisning¹⁸ av viltskador 2014 finns inget angrepp markerat inom Blyberget-området.

Under tiden från revirets etablering till länsstyrelsens beslut har alltså ett enda vargangrepp på hund skett, i december 2015. Det angreppet kan ha utförts av samma varg som sköts med stöd av jaktförordningen § 28 i september i år. Föreningarna anser därför inte att vargangrepp på hund i nuläget kan motivera vare sig skydds jakt eller licensjakt i Blyberget-reviret.

Föreningarna menar alltså att länsstyrelsen inte visat att beslutet skulle vara ändamålsenligt för syftet att minska skador.

Även om de uppgivna syftena i övrigt – att begränsa negativa socioekonomiska konsekvenser och att underlätta tamdjurshållning – enligt vår tolkning inte är förenliga med art- och habitatdirektivets undantagsmöjligheter (16.1.a – 16.1.e), så menar föreningarna att även dessa syften bättre skulle främjas om länsstyrelsen beviljar skydds jakt på varg i något revir där angrepp på tamdjur skett frekvent under senare tid och de skadegörande individerna bedöms finnas kvar i reviret. Detta eftersom skador på tamdjur är den viktigaste negativa socioekonomiska effekten av vargförekomst, och en viktig orsak till negativa attityder till varg.

Föreningarna menar alltså att länsstyrelsen inte visat att beslutet skulle vara ändamålsenligt för syftena att begränsa negativa socioekonomiska konsekvenser och att underlätta tamdjurshållning.

Länsstyrelsens beskrivning av syftena med jakten fortsätter med att länsstyrelsen därigenom hoppas "skapa förutsättningar för en hållbar vargförvaltning, förbättra möjligheten för samexistens och på detta sätt bevara vargens gynnsamma bevarandestatus". Föreningarna menar att även syftena att skapa förutsättningar för en hållbar vargförvaltning och förbättra möjligheten för samexistens skulle främjas bättre om länsstyrelsen beviljar skydds jakt på varg i något revir där angrepp på tamdjur skett frekvent under senare tid och de skadegörande individerna bedöms finnas kvar i reviret.

Föreningarna menar alltså att länsstyrelsen inte visat att beslutet skulle vara ändamålsenligt för syftena att skapa förutsättningar för en hållbar vargförvaltning och förbättra möjligheten för samexistens.

¹⁷ Svensson, Wabakken, Maartmann, Åkesson och Flagstad, 2015. Inventering av varg vintern 2014-2015. Inventeringsresultat för stora rovdjur i Skandinavien 1-2015. <http://www.viltskadecenter.se/images/stories/Publikationer/inventering-av-varg-i-skand-201415-svensknorsk-15juni-webb.pdf>

¹⁸ Viltskadecenter 2015. Viltskadestatistik 2014. Skador av fredat vilt på tamdjur, hundar och gröda. Rapport från Viltskadecenter, SLU, 2015-1.

Istället framgår det av länsstyrelsens beslut att jakten inriktas på Blyberget-reviret av den enda orsaken att det ligger i ett område där det är förhållandevis tätt med vargrevir. Den enda effekt av vargförekomst som är tydligt kopplad till tätheten av revir (snarare än till förekomst av vargindivider med särskilt problematiskt beteende) är vargens predation på dess viktigaste bytesdjur, älgen. Tätheten av vargrevir påverkar därmed hur mycket älg människan kan jaga i området. Att öka utrymmet för människans älgjakt tycks därigenom vara det överordnade syftet med jakten. Föreningarna vill därför särskilt uppmärksamma att rovdjurens konkurrens med människan om vilda bytesdjur inte utgör en grund för undantag enligt art- och habitatdirektivet 16.1.a - 16.1.e.

3c. Förtroende för förvaltningen

Länsstyrelsen skriver att förtroendet för vargförvaltningen är beroende av att systemet är tydligt, förutsägbart, transparent och såväl regionalt som nationellt förankrat, samt att förtroendet för förvaltningen skadas om förvaltande myndigheter inte kan efterleva sina förvaltningsplaner (sid. 13), samt att det är en förutsättning för legitimiteten i den regionala förvaltningen att de målsättningar som satts upp efterlevs (sid. 15). Föreningarna menar att länsstyrelsens beslut inte lever upp till detta.

Naturvårdsverket har fastställt¹⁹ miniminivåer och inriktningsmål för varg i de olika länen i Mellersta Rovdjursförvaltningsområdet. För Gävleborgs län är inriktningsmålet fyra årliga föryngringar. Samverkansrådet för Mellersta Rovdjursförvaltningsområdet hade föreslagit att fyra föryngringar skulle vara länets miniminivå. Naturvårdsverket ville vid tiden för beslutet inte fastställa högre miniminivåer än den då kända förekomsten i respektive län, men inriktningsmålet är ändå en nivå som förvaltningen bör sträva efter och som är avsedd att kunna bli en ny miniminivå när det uppnåtts.

Vid inventeringen 2015-2016 konstaterades 5,8 revir med föryngring inom länet. Ett av dessa revir, Åmot-Ockelboreviret, sköts dock bort vid licensjakten i januari 2016, varför antalet vid slutet av senaste inventeringssäsong var 4,8. Att med detta som underlag tillåta att ytterligare ett revir med föryngring tas bort är att avsiktligt sänka stammen under inriktningsmålet. Detta menar vi undergräver trovärdigheten och legitimiteten för rovdjursförvaltningen.

Redan efter inventeringssäsongen 2014/2015 konstaterades att Gävleborgs län uppnått inriktningsmålet. Naturvårdsorganisationerna i Gävleborg har därför i skrivelser till Naturvårdsverket 2015-02-16 och 2015-10-26 uppmanat verket att fastställa fyra föryngringar som miniminivå, i enlighet med Samverkansrådets tidigare förslag och Naturvårdsverkets egen beslutade inriktning. Trots att inriktningsmålet uppnåtts även vid inventeringen 2015/2016, har Naturvårdsverket enligt muntliga uppgifter²⁰ inte för avsikt att implementera sitt eget tidigare beslut och höja miniminivån

¹⁹ <https://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/vilt/miniminivaer/beslut-miniminivaer-varg-bjorn-20141030.pdf>

²⁰ Hanna Dittrich Söderman, Naturvårdsverket, i samtal med Anders Ekholm, Naturskyddsföreningen i Gävleborg, 2016-10-03.

förrän 2017. Detta menar vi också undergräver trovärdigheten och legitimiteten för rovdjursförvaltningen.

Något som också riskerar att allvarligt undergräva förtroendet för förvaltningen är länsstyrelsens påstående i beslutet om att "Vargstammen i Sverige har en kontinuerligt hög tillväxttakt" (sid. 14). Påståendet är häpnadsväckande mot bakgrund av vargstammen enligt de senaste inventeringarna (2014/15 respektive 2015/16) bedöms ha minskat från ca 415 till ca 340 djur, en minskning på ca 18 procent på bara ett år.

Ytterligare en faktor som allvarligt undergräver S förtroendet för förvaltningen är när myndigheter låter påskina att vargen skulle ha gynnsam bevarandestatus enligt Naturvårdsverkets kriterier, trots att den otillräckliga invandringen innebär att så inte är fallet. Det aktuella beslutet är ett exempel på detta.

Föreningarna menar alltså att beslutet inte är ändamålsenligt för syftet att skapa förtroende för vargförvaltningen.

Även om det kan vara så att vissa intressegrupper skulle få ökat förtroende för förvaltningen om licensjakten skulle genomföras, så utgör inte heller detta någon grund för undantag enligt art- och habitatdirektivet 16.1.a - 16.1.e.

3d. Acceptans för vargen

Här vill föreningarna inledningsvis påminna om att EU-kommissionen i ett motiverat yttrande²¹ framhållit att social acceptans inte finns med bland de grunder som anges i artikel 16 för att göra undantag från det strikta skydd som gäller för bland annat vargen.

Dessutom menar föreningarna att länsstyrelsen inte har visat att beslutet skulle vara ändamålsenligt för syftat att öka acceptansen för vargen.

Länsstyrelsen hävdar, med hänvisning till Naturvårdsverkets förvaltningsplan för varg, att licensjakt på varg skulle vara positivt för acceptansen för vargen i den svenska faunan (sid. 13 i beslutet). Föreningarna menar att varken länsstyrelsen eller Naturvårdsverket visat att det finns grund för det påståendet.

Sedan slutet av 1990-talet har möjligheterna att jaga varg utökats i många steg: först genom att Naturvårdsverket fick bevilja skydds jakt på problemvargar, sedan genom att vargen infördes i jaktförordningen § 28 som ger möjlighet till skydds jakt på eget initiativ, sedan genom förändringar i villkoren i § 28, och därefter genom införandet av licensjakt på varg. Varje gång har dessa utökade möjligheter till vargjakt motiverats med att de skulle öka acceptansen för vargen. Än så länge finns det dock inga belägg för acceptansen verkligen ökat som följd av de utökade jaktmöjligheterna. För

²¹ Punkt 3.12 på sid 6 i EU-kommissionen, 2011. Överträdelsens nummer 2010/4200. Motiverat yttrande riktat till Konungariket Sverige i enlighet med artikel 258 i fördraget om Europeiska Unionens funktionsätt till följd av landets underlåtenhet att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 12 och 16 i direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter. Bryssel 2011-06-17.

oss som följer vargdebatten i massmedia och i andra sammanhang verkar det inte alls som om de utökade jaktmöjligheterna lett till ökad acceptans i grupper där acceptansen är bristfällig.

I Wisconsin i USA har ett försök gjorts att vetenskapligt utvärdera effekten av vargjakt på allmänhetens inställning till varg. Resultatet där blev att inställningen var oförändrad bland kvinnor och hade blivit mer negativ bland män²². Detta talar emot påståenden om att vargjakt skulle leda till en mer bejakande inställning till vargen.

I en annan studie²³ har vargpopulationernas utveckling mellan 1995 och 2012 i två amerikanska delstater, Wisconsin och Michigan, analyserats. I båda delstaterna omväxlade under denna tid perioder med och utan legal vargjakt. Resultatet var att i perioder när vargjakt var tillåten var populationernas tillväxttakt, även om den legala jakten borträknades, lägre än i perioder när vargjakt inte var tillåten. Det tyder på att den illegala jakten ökade i perioder när även viss vargjakt var tillåten.

3e. Jaktens proportionalitet

Av den allmänt tillämpliga proportionalitetsprincipen, som även gäller i artskyddssammanhang (EU-domstolen 2009-09-10, dom i mål C-76/08, punkterna 57, 65, 66), följer att undantag från skyddet måste stå i proportion till de behov som motiverar undantaget. I mål 801-16 med flera fann Kammarrätten i Göteborg, med hänsyn till den restriktiva bedömning som ska göras vid beslut om undantag, att den licensjakt som var aktuell förra vintern inte var proportionerlig och därför inte kunde tillåtas. Länsstyrelsens motivering till jakten i det nu aktuella beslutet liknar de motiveringar som prövades i mål 801-16 med flera, och föreningarna bedömer därför att licensjakten även denna gång är oproportionerlig.

Länsstyrelsen har inte angivit något konkret mått på det de vill uppnå med licensjakten, och de har inte visat hur sex skjutna vargar skulle göra att detta uppnås. Därmed menar föreningarna att länsstyrelsen inte kan veta, och inte har visat, att licensjakten skulle vara proportionerlig.

Det som främst skiljer det nu aktuella beslutet från förra årets är att färre vargar omfattas. Det innebär också att de förmodade effekterna av jakten blir mindre. Avvägningen mellan undantagets storlek och de förmodade (men inte visade) effekterna på acceptans och socioekonomi bör prövas mot samma bakgrund som i mål 801-16 med flera.

Beträffade angrepp på tamdjur under tiden från revirets etablering till länsstyrelsens beslut är dessa, som nämnts ovan, begränsade till ett hundangrepp, och dessutom kan den angripande vargen redan ha dödats med stöd av jaktförordningen § 28. Föreningarna anser det därför uppenbart att det inte vore proportionerligt att skjuta bort hela familjegruppen för att minska risken för angrepp på tamdjur.

²² Hogberg, Treves, Shaw och Naughton-Treves, 2016. Changes in attitudes toward wolves before and after an inaugural public hunting and trapping season: early evidence from Wisconsin's wolf range. *Environmental Conservation* 43:45-55.

²³ Chapron och Treves, 2016. Blood does not buy goodwill: allowing culling increases poaching of a large carnivore. *Proceedings of the Royal Society of London B* 283:20152939.
<http://dx.doi.org/10.1098/rspb.2015.2939>

Beträffande övrig påverkan på tamdjurshållningen konstaterar föreningarna att det saknas uppgifter om hur fårskötseln utvecklats i Blyberget-området, men av Jordbruksstatistisk årsbok åren 2001-2014 framgår att i länet som helhet har antalet får (tackor och baggar) ökat med drygt 86 procent sedan millennieskiftet, en ökning som skett samtidigt som vargpopulationen etableras och ökat i länet. Detta visar att vargförekomsten inte begränsat eller påtagligt försvårat den positiva utvecklingen av fårnäringen i länet. Föreningarna menar att detta visar att det inte vore proportionerligt att skjuta bort en hel familjegrupp för att minska störningar på fårskötsel och annan tamdjurshållning.

Länsstyrelsen gör i beslutet en märklig jämförelse med Örebro län, med utgångspunkt från en enkätundersökning till get- och fårägare gällande omfattningen av vargangelgrepp. Länsstyrelsen hävdar här att Gävleborg skulle ha likvärdiga förutsättningar som Örebro län med avseende på antalet tackor och baggar, och att eftersom Gävleborg har fler vargrevir än Örebro län så skulle även Gävleborg ha en stor omfattning av vargangelgrepp. Detta menar föreningarna är en direkt missvisande och felaktig slutsats. Örebro län hade 2015 något fler tackor och baggar än Gävleborg (11 300 vs 10 176) men på en yta som är avsevärt mindre (8 517 km² vs 18 191 km²), vilket innebär att tätheten av får är 2,4 gånger större i Örebro län än i Gävleborg. Samtidigt har Örebro län en tätare vargförekomst, med en täthet motsvarande 0,044 familjegrupper per kvadratmil enligt inventeringen 2015/2016, medan Gävleborg hade 0,032 familjegrupper per kvadratmil. Örebro län har således en vargtäthet som är 1,4 gånger större än Gävleborg. Exkluderas Åmot-Ockelboreviret, som fälldes vid licensjakten i januari 2016, blir tätheten endast 0,026 att jämföras med Örebros 0,044, vilket innebär att en rättvisande jämförelse blir att Örebro län har 1,7 gånger högre täthet av vargrevir. För övrigt har Örebro län, oavsett länets höga vargtäthet, haft den starkaste utvecklingen av fårnäringen av alla län i landet, med en ökning av antalet tackor och baggar på 125 procent under perioden 2000-2015. Föreningarna menar att allt detta stärker uppfattningen att det inte vore proportionerligt att skjuta bort en hel familjegrupp för att minska störningar på fårskötsel och annan tamdjurshållning.

Länsstyrelsen anger att många som jagar inom Blybergs-reviret har ställt in löshundsjakten och i stället jagar med kopplad hund. Länsstyrelsen anger dock inte i vilken frekvens eller vilket underlag man har för detta påstående. Föreningarna ser det som positivt att jakt bedrivs med kopplad hund, vilket vi menar är en adekvat förebyggande åtgärd vid jakt i vargrevir, och jakt med kopplad hund anses av många vara en väl så effektiv jaktmetod vid älgjakt. Föreningarna menar därför att det inte vore proportionerligt att skjuta bort en hel familjegrupp för att förbättra förutsättningarna för löshundsjakt.

Blybergsreviret berörs av eller gränsar till tre olika älgförvaltningsområden (Ödmården, Gruvberget och Voxna södra) som alla hyser vargförekomst. Enligt områdenas älgförvaltningsplaner bedöms den nuvarande älgpopulationen i vinterstam ligga på 8,4- 10,0 älgar per 1 000 ha, vilket indikerar att vargförekomsten inom berörda områden inte i någon större omfattning påverkat älgpopulationen negativt. Vi kan också konstatera, via länets avskjutningsstatistik och jaktkortregistret, att totalt i länet fälls numera ungefär dubbelt så många älgar av ungefär lika många jägare som man gjorde under tidigt 1970-tal, trots att det då saknades varg i länet. Dessa förhållanden talar för att även om hänsyn till älgjaksintresset vore en grund för undantag från skyddet för vargen, så vore det inte proportionerligt att skjuta bort en hel familjegrupp för att öka det jaktliga utbytet av älg i trakten.

Länsstyrelsen anger att man kvalitetssäkrat rapporter om vargar som vistats i djurhagar och inne i trädgårdar, men anger inte hur frekvent detta skett, vilket är en väsentlig brist, om den oro som detta

kan ge upphov till ska ses som ett motiv för licensjakten. Om detta är ett väsentligt problem, så menar föreningarna att länsstyrelsen i första hand bör pröva olika skrämselfåtgärder för att få vargarna mer skygga. Föreningarna anser alltså att det inte vore proportionerligt att skjuta bort en hel familjegrupp för att vargar ibland rört sig genom hagar och trädgårdar.

4. Annan lämplig lösning

Ett villkor för undantag från skyddet för vargen är också att det inte finns någon annan lämplig lösning för att tillgodose det ändamål som undantaget syftar till. Länsstyrelsens analys av detta villkor förvirras något av att syftet med jakten är beskriven på ett oklart och vittomfattande sätt.

4a. Skydds jakt och förebyggande åtgärder

Den enda del i länsstyrelsens syftesbeskrivning som har stöd i art- och habitatdirektivets undantagsmöjligheter (artikel 16.1a - 16.1.e) är den del som handlar om att minska risken för skador på tamdjur. Föreningarna anser att skydds jakt efter vargar som orsakat sådana skador, samt förebyggande åtgärder i form av bland annat rovdjursavvisande stängsel kring fårbesättningar, är lämpligare lösningar på detta behov.

I länsstyrelsens beslut hävdas att skydds jakt inte skulle vara ett lämpligt alternativ till licens jakt. Argumentationen för detta är dock synnerligen oklar:

- Först skriver länsstyrelsen att skydds jakt innebär att problematiska individer avlägsnas snabbt och effektivt. Detta menar föreningarna gör skydds jakten ändamålsenlig för syftet att minska skaderisken.
- Därefter anförs att "ofta" involveras ett fåtal individer och det tillämpas metoder som inte är tillåtna vid licens jakt, samt att de fällda djuren "vanligtvis" omhändertas av myndigheterna. Dessa förhållanden menar föreningarna inte minskar skydds jaktens ändamålsenighet för syftet att minska skaderisken. Dessutom är dessa förhållanden beroende av hur länsstyrelsen själva utformar besluten om skydds jakt.
- Sedan hävdas att skydds jakten skulle ge rovdjuren en karaktär av skadedjur. Föreningarna menar tvärtom att länsstyrelsens beslut, där tätheten av varg framställs som ett problem oavsett om vargarna orsakat skada eller inte, ger en bild av vargarna som skadedjur. En jakt som riktas specifikt mot vargar som verkligen orsakat skada behöver däremot inte alls ge en negativ bild av andra vargar.
- Avslutningsvis skriver länsstyrelsen att det skulle vara mycket resurskrävande att genomföra ett stort antal skydds jakter med populationsreglerande effekt. Här vill föreningarna påpeka att den populationsreglerande effekten inte utgör någon av grunderna för undantag enligt art- och habitatdirektivet 16.1.a - 16.1.e, utan det väsentliga för att bedöma skydds jaktens lämplighet som alternativ till licens jakt är i vilken mån skydds jakt kan minska risken för skador.

Föreningarna vidhåller alltså att skydds jakt efter vargar som orsakat sådana skador, i kombination med förebyggande åtgärder i form av bland annat rovdjursavvisande stängsel, är lämpligare lösningar än licensjakt för att minska skaderisken. Föreningarna menar också att länsstyrelsen inte har visat att så inte skulle vara fallet.

Föreningarna påminner här om att EU-domstolen fastslagit att den myndighet som fattar beslut om jakt efter varg har bevisbördan för att nödvändiga förutsättningar föreligger, det vill säga att direktivets villkor för ett sådant undantag är uppfyllda (dom den 14 juni 2007 i mål C-342/05, punkt 25). Det åligger alltså i detta fall länsstyrelsen att visa att skydds jakt inte skulle vara en annan lämplig lösning, och detta har länsstyrelsen inte visat.

4b. Övriga alternativa lösningar

Beträffande de övriga alternativa lösningar som diskuteras i beslutet bedömer föreningarna att samråd, information, bidrag och ersättningar – vilka samtliga syftar till att underlätta samexistensen mellan varg och människor – utgör andra lösningar, och att länsstyrelsen inte visat på motsatsen.

Beträffande flytt av varg och sterilisering av varg menar vi att dessa inte är relevanta i förhållande till något syfte som har stöd i undantagsreglerna i art- och habitatdirektivets artikel 16.1.a - 16.1.e.

Beträffande människors oro för vargar som rör sig i djurhagar och i trädgårdar anser föreningarna att om detta skulle vara ett påtagligt problem, så är en lämplig lösning att i första hand pröva olika skrämmeåtgärder för att få vargarna mer skygga. Det är en brist i beslutet att länsstyrelsen inte övervägt den lösningen som alternativ till licensjakt.

5. De särskilda villkoren i 16.1.e

Även om beslutets syfte hade varit i överensstämmelse med undantagsbestämmelsen 16.1.e i art- och habitatdirektivet, så uppfyller beslutet inte de till 16.1.e hörande villkoren om begränsad mängd och strängt kontrollerade former.

5a. Villkoret om begränsad mängd

EU-domstolen har i mål nr C-344/03 kommit fram till att fågeldirektivets motsvarande regel om begränsad mängd innebär att ett uttag motsvarande ca 1 procent av artens årliga dödlighet kan accepteras för insamling och förvaring. Föreningarna menar att EU-domstolens uttolkning av fågeldirektivet även bör vara vägledande för tolkningen av motsvarande regel i art- och habitatdirektivet. Det finns ingen dom från EU-domstolen som motsäger detta.

En procent av den årliga dödligheten i den svenska vargpopulationen innebär i nuläget inte mer än en varg. Att bevilja licensjakt på sex vargar i Gävleborgs län, eller att fyra länsstyrelser samma år beviljar

licensjakt på sammanlagt 24 vargar i landet, torde alltså vara långt mer än vad som utgör begränsad mängd enligt undantagsregeln i art- och habitatdirektivet 16.1.e.

5b. Villkoret om strängt kontrollerade former

Föreningarna menar att beslutet bryter mot EU-direktivets villkor om strängt kontrollerade former, eftersom jakten får bedrivas av ett obekant antal privatpersoner utan överinseende av myndigheter på plats.

6. Hundanvändning

Att låta en grupp lösspringande hundar förfölja och hetsa ett vilt djur, så kallad packjakt, är en grym jaktform som lyckligtvis inte haft någon plats i den svenska jakttraditionen. I Storbritannien, där en sådan tradition funnits, förbjöds denna jaktform av djurskyddsskäl i Skottland 2002 och i England och Wales 2005. Det jagade djuret kan utsättas för betydligt mer stress än vid andra jaktformer. Till den traditionella brittiska rävjakten hör också att räven inte skjuts utan istället ska hundarna hinna upp och döda räven. Vid packjakt efter varg i Sverige är med all sannolikhet jägarna beväpnade, men risken torde vara stor att ingen jägare är inom skotthåll när hundarna hinner upp vargen.

Enligt jaktlagen § 27 ska jakt bedrivas så att viltet inte utsätts för onödigt lidande. Föreningarna anser att jakt med flera lösspringande hundar som förföljer, hetsar och eventuellt hinner upp det jagade djuret strider mot denna bestämmelse. Föreningarna anser också att sådan jakt strider mot jaktförordningen § 18 stycke 2, som anger att jakt med hund ska bedrivas på ett sådant sätt att viltet inte utsätts för onödiga påfrestningar.

I beslutet ger länsstyrelsen, under rubriken "Hundanvändning", rekommendationen att "högst två till tre hundar som förföljer en och samma varg används samtidigt". Föreningarna menar att denna rekommendation står i strid med jaktlagen § 27 och med jaktförordningen § 18 stycke 2.

Om Förvaltningsrätten skulle anse att rekommendationen inte står i direkt strid med nämnda paragrafer, så menar föreningarna att avsaknaden av en övre gräns för hur många hundar som får användas samtidigt innebär en stor risk för att jakt bedrivs på ett sätt som strider mot jaktlagen § 27 och jaktförordningen § 18 stycke 2.

För att säkerställa att vargjakten, om den tillåts, inte urartar till djurplågeri, borde länsstyrelsen ha föreskrivit att hund som används för att spåra varg ska vara kopplad. Alternativt, om det kan säkerställas att jakthunden inte springer så fort att vargen utsätts för onödig påfrestning, och om det kan säkerställas att jakten inte leder till direkt konfrontation mellan jakthund och varg, kan antalet lösspringande jakthundar begränsas till en jakthund som förföljer vargen.

Motivering till yrkandet om inhibition

Enligt länsstyrelsens beslut får jakten inledas den 2 januari 2017. Om ärendet inte är avgjort då, och om jakten inte inhiberas, kan sex vargar komma att skjutas innan det klarlagts om detta är förenligt med gällande rätt. Om domstolarna sedan, som vi tror, kommer fram till att jakten inte var förenlig med gällande rätt, så kan den då uppkomna skadan inte repareras. Detta anser föreningarna vara tillräckligt skäl för inhibition.

Därtill menar föreningarna att om prövningen inte är avslutad den 1 december i år, så är det stor risk att den inte heller kommer att vara avslutad den 2 januari 2017. Det är då lämpligt att senast i början av december fatta beslut om inhibition, så att alla som har intresse av jakten i god tid blir klara över att ingen jakt kommer att tillåtas innan det klarlagts om den är förenlig med gällande rätt.

Övrigt

Svenska Rovdjursföreningen och Naturskyddsföreningen i Gävleborg uppfyller var för sig de villkor för rätt att överklaga som anges i 13 § 16 kap miljöbalken. Att denna överklaganderätt även gäller beslut om jakt framgår av Högsta Förvaltningsdomstolens beslut 2015-12-18 i mål nr 312-15. Ifall Förvaltningsrätten skulle hysa tvivel om något av detta, så anhåller föreningarna om att få inkomma med ytterligare handlingar till stöd för detta.

För Svenska Rovdjursföreningen,

För Naturskyddsföreningen Gävleborg,

Torbjörn Nilsson
Ordförande

Denise Fahlander
Ordförande

Bilagor

Bilaga 1: EU-kommissionen, 2005. Note to the Habitats Committee. Assessment, monitoring and reporting of conservation status – Preparing the 2001-2007 report under Article 17 of the Habitats Directive (DocHab-04-03/03 rev.3). Brussels, 15 March 2005, DG Env. B2/AR D(2004).

Bilaga 2: Naturvårdsverket, 2015. Delredovisning av regeringsuppdraget att utreda gynnsam bevarandestatus för varg (M2015/1573/Nm). NV-02945-15.

Bilaga 3: Bilagorna, forskarunderlag med mera, till Naturvårdsverket, 2015. Delredovisning av regeringsuppdraget att utreda gynnsam bevarandestatus för varg (M2015/1573/Nm). NV-02945-15.

Bilaga 4: Naturvårdsverket, 2016. Nationell förvaltningsplan för varg. Förvaltningsperioden 2014–2019.

Bilaga 5: Forslund, 2009. Modellering av den skandinaviska vargpopulationens tillväxt och inavelnivå. Underbilaga 1:3 till Naturvårdsverket, 2009. Förslag till åtgärder som kan stärka vargstammens genetiska status. Redovisning av regeringsuppdrag, dnr 429-8585-08 Nv.

Bilaga 6: Laikre, Olsson, Jansson, Hössjer och Ryman, 2016. Metapopulation effective size and conservation genetic goals for the Fennoscandian wolf (*Canis lupus*) population. Heredity advance online publication 22 June 2016; doi: 10.1038/hdy.2016.44.

Bilaga 7: Evans och Arvela, 2011. Assessment and reporting under Article 17 of the Habitats Directive. Explanatory Notes & Guidelines for the period 2007-2012. Final version.

Bilaga 8: Hogberg, Treves, Shaw och Naughton-Treves, 2016. Changes in attitudes toward wolves before and after an inaugural public hunting and trapping season: early evidence from Wisconsin's wolf range. Environmental Conservation 43:45-55.